

“MADANIY DIPLOMATIYA: KONSEPSIYA VA AHAMIYATI”**Odilov Nordirbek Odil o'g'li**

*O'zbekiston Respublikasi IIB Malaka
oshirish instituti “Maxsus kasbiy fanlar”
kafedrası katta o'qituvchisi, podpolkovnik.*

*tel.: +99899 807 23 04
odilovbek056@gmail.com*

Annotasiya: Mazkur maqolada Madaniy diplomatiya — bu davlatlar va jamiyatlar orasidagi ijtimoiy, madaniy va ma'naviy aloqalarni rivojlantirish va mustahkamlashga qaratilgan diplomatik faoliyatning maxsus turiga ilmiy asoslangan tavsiflar berilgan.

Tayanch so'zlar: Madaniy diplomatiya, davlatlararo munosabatlar, Texnologik vositalar, Bilim va ta'lim, Ijtimoiy muloqot, Inklyuzivlik.

Kirish: Madaniy diplomatiya — bu davlatlar va jamiyatlar orasidagi ijtimoiy, madaniy va ma'naviy aloqalarni rivojlantirish va mustahkamlashga qaratilgan diplomatik faoliyatning maxsus turi. U, asosan, diplomatiyaning an'anaviy shakllaridan farq qilib, ijtimoiy va madaniy omillarning davlatlararo munosabatlar o'rnatishdagi o'rnini kengaytirishga qaratilgan. Madaniy diplomatiya, o'z navbatida, milliy manfaatlarni himoya qilish, xalqaro munosabatlar o'rnatish va jamiyatlar o'rtasidagi to'g'ridan-to'g'ri muloqotni kuchaytirish uchun muhim vosita hisoblanadi.

Madaniy diplomatiyaning ta'rifi va asosiy prinsiplari нимадан иборат?. Madaniy diplomatiya, odatda, davlatlar orasidagi an'anaviy diplomatik munosabatlardan farq qilib, asossiz vaziyatlarda bir millatning madaniyati, san'ati, adabiyoti, ta'limi, tarixi va boshqa ijtimoiy sohalarini foydalanish orqali muloqotni ishga soladi. Bu, o'ziga xos ravishda, mamlakatning ichki madaniy boyliklarini xalqaro maydonga olib chiqishga va boshqa mamlakatlar bilan istiqbolli aloqalar o'rnatishga qaratilgandir.

Madaniy diplomatiyaning asosiy prinsiplari quyidagilarni o'z ichiga oladi:

- Ijtimoiy muloqot: Madaniy diplomatiya, birinchi navbatda, odamlar orasidagi madaniy aloqalarni rivojlantirishga qaratilgan. Bu omil davlatlar o'rtasidagi salbiy stereotiplarni yo'qotish va o'zaro tushunishni mustahkamlashga xizmat qiladi.
- 1. Inklyuzivlik: Madaniy diplomatiya milliy manfaatlarni himoya qilish va xalqaro maydonda o'zligini ifodalash bilan birga, boshqa xalqlarning madaniyatlarini to'liq hurmat qilish va ularning boyliklarini tushunishga asoslangan.

- Bilim va ta'lim: Madaniy diplomatiya ko'p hollarda ta'lim va ilmiy almashinuvni o'z ichiga oladi, bu esa davlatlar o'rtasidagi akademik aloqalarni va o'zaro bilim almashishni kengaytirishga yordam beradi.
- Texnologik vositalar: Hozirgi kunda madaniy diplomatiyada zamonaviy axborot va kommunikatsiya texnologiyalarining imkoniyatlaridan foydalanish, madaniy tadbirlarni internet orqali o'tkazish, onlayn ko'rgazmalar tashkil qilish kabi yangi shakllar rivojlanmoqda.

Madaniy diplomatiyaning tarixiy rivojlanishi: Madaniy diplomatiyaning tarixiy tamal toshi ko'pincha XIX asrga borib taqaladi. O'shanda, milliy davlatlar o'z madaniyatlarini boshqa davlatlarga tanitish maqsadida ilk madaniy diplomatiya shakllarini qo'llay boshlagan. Masalan, Fransiya va Britaniya bir-biriga madaniy aloqalar orqali o'zaro raqobatlashgan va o'z madaniyatlarini butun dunyoga targ'ib qilishga harakat qilgan.

XX asrning birinchi yarmida, birinchi va ikkinchi jahon urushlari so'ng, madaniy diplomatiya an'anaviy diplomatiyaning bir qismiga aylandi. Bu davrda davlatlar o'rtasidagi madaniy almashinuvlarning ahamiyati yanada ortib, har bir mamlakat o'zining madaniy merosini va taraqqiyotni butun dunyoga taqdim etishga intildi.

XX-asrning ikkinchi yarmida, Sovet Ittifoqi va AQSh o'rtasidagi "Sardorlik" davrida, madaniy diplomatiya xalqaro munosabatlardagi ta'sir omillaridan biriga aylandi. Sovet Ittifoqi va AQSh bir-birining madaniy ta'sirini suiste'mol qilishga va ogohlantirishga intilishgan.

Madaniy diplomatiyaning zamonaviy ahamiyati: Qulay shart-sharoitlar va globalizatsiyaning tez rivojlanishi bilan madaniy diplomatiya hozirgi kunda har bir davlat uchun strategik ahamiyatga ega. Bu, turizm, san'at, kino, adabiyot va tillar orqali mamlakatlar o'rtasidagi muloqotni va hamkorlikni mustahkamlashga yordam beradi.

- Madaniy diplomatiyonlar: Bugungi kunda ko'plab mamlakatlarda maxsus madaniy diplomatiya bo'limi va diplomatlar mavjud bo'lib, ular xalqaro maydonda o'z millatining madaniyatini va tarixini tanitishga harakat qiladilar.
- Madaniy almashinuv: Madaniy diplomatiyaning muvaffaqiyatli amalga oshirilishi uchun xalqlar o'rtasida madaniy almashinuvi zarur. Buning natijasida, madaniyatlarning bir-biriga ta'siri natijasida yangi ijtimoiy va madaniy munosabatlar o'rnatilishi mumkin.
- Global madaniy soha: Globallashuv jarayonida, madaniy diplomatiya xususan, milliy madaniyatlarning aslidagi yordam berishni va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlashni maqsad qilgan faoliyatga aylandi.

Madaniy diplomatiyaning kelajagi: Zamonaviy shaxsiy va ommaviy madaniyatlar, internet va ijtimoiy media orqali dunyo bo'ylab taralgani sari, madaniy diplomatiyaga bo'lgan ehtiyoj ham ortib bormoqda. Shunday ekan, kelajakda madaniy

diplomatiya global soha sifatida yanada kengayishi, davlatlar va jamiyatlar o'rtasidagi ijtimoiy va madaniy aloqalarni rivojlantirishga qaratilgan yo'nalishlar yangi imkoniyatlar ochishi kutilmoqda.

Xulosa: Madaniy diplomatiya — bu jamiyatlar va davlatlar o'rtasidagi munosabatlarni rivojlantirishda muhim vosita hisoblanadi. U xalqaro hamkorlikning faqat iqtisodiy va siyosiy yo'nalishlariga emas, balki madaniy va ma'naviy aloqalarga ham alohida ahamiyat beradi. Madaniy diplomatiya globalizatsiyaning ta'siri ostida o'sishini davom ettirib, kelajakda dunyo davlatlarining o'zaro tushunishini mustahkamlashga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati:

1. Nye, J. S. (2004). *Soft Power: The Means to Success in World Politics*. PublicAffairs.
2. Cohen, R. (2008). Globalization and the Spread of the Internet and Information Technologies: Challenges and Opportunities for Cultural Diplomacy. *International Journal of Cultural Policy*, 14(1), 75–90.
3. Melissen, J. (2005). *The New Public Diplomacy: Soft Power in International Relations*. Palgrave Macmillan.
4. Arndt, R. T. (2005). *The First Resort of Kings: American Cultural Diplomacy in the Twentieth Century*. Diplomatic Press.
5. Dizard, W. (2004). *Inventing Public Diplomacy: The Story of the U.S. Information Agency*. The University of Kentucky Press.